

Мета роботи – оцінка успішності інтродукції видів роду *Pinus* L. в умовах Лівобережного Лісостепу України.

Для досягнення мети основним завданням було проаналізувати досвід інтродукції рослин роду на території дендрологічного парку «Тростянець» НАН України та визначити їх таксономічний склад та життєвий стан.

Рід *Pinus* L. - один з найбільших та розповсюджених в родині *Pinaceae* Lindl. Види роду *Pinus* L. з'явилися на території дендропарку «Тростянець» в XIX ст. за часів засновника І. М. Скоропадського. З 1840 р., в ландшафтні насадження почали вводити екзотичні рослини, в тому числі і сосни, які були отримані з Києва, Нікітського ботанічного саду в Криму та інших спеціалізованих установ.

Починаючи з 1858 року сосну використовують для обсадки насипних пагорбів та закладки захисної смуги (1861 р.) навколо паркового комплексу.

В 70-х рр. XIX ст. вперше на Лівобережній Україні в дендропарку «Тростянець» було інтродуковано і випробувано такі види сосни, як: *Pinus aristata* Engelm., *P. contorta* Dougl., *P. densiflora* Sieb. et Zucc., *P. korainensis* Sieb. et Zucc., *P. Jeffreyi* balf., *P. parviflora* Sieb. et Zucc. [1].

У 1886 р. проведено першу ботанічну інвентаризацію паркових насаджень, згідно якої рід *Pinus* L. налічував 27 видів з внутрішньовидовими таксонами.

За даними останньої інвентаризації (2018 р.), рід *Pinus* L. нараховує 17 видів та внутрішньовидових таксонів: *Pinus banksiana* Lamb., *P. cembra* L., *P. digenea* Beck., *P. korainensis* Siebold et Zucc., *P. mugo* Turra, *P. nigra* Arn., *P. nigra* subs. *Pallasiana* (Lamb.), *P. flexilis* James, *P. peuce* Griseb., *P. ponderosa* Dougl., *P. ponderosa* var *scopulorum* Lemm., *P. pumila* (Pall.) Regel., *P. rigida* Mill., *P. sibirica* Du Tour, *P. strobus* L., *P. sylvestris* L., *P. sylvestris* var *hamata* Steven. Всі рослини роду добре ростуть і розвиваються

Таким чином, можна зробити висновки, що більшість видів роду *Pinus* L. успішно акліматизувалися в умовах дендрологічного парку і їх можна ефективно використовувати у ландшафтних насадженнях.

Список використаних джерел:

1. Липа А. Л., Степунін Г. А. Дендропарк «Тростянець». Київ : УСССР, 1951. 70 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ У ШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сучасний стан розвитку вітчизняних освітніх закладів в умовах військового стану вимагає надзвичайної уваги до питань здоров'я та безпеки всіх учасників освітнього процесу. Дійсно, еколого-валеологічне виховання безпосередньо спрямоване на забезпечення еколого-безпечної, здоров'я-збережувальної взаємодії школярів із оточуючим середовищем, а також здатне забезпечити оптимізацію медико-екологічної ситуації.

Саме тому, необхідність вивчення та подальшої адаптації еколого-валеологічного виховання у сучасних умовах освітнього процесу є надзвичайно актуальною.

Дослідженням аспектів еколого-валеологічного виховання в Україні присвячено численні роботи таких авторів, як: Бузенко І. Л., Волкова О.А., Гнатюк О.В., Карпенко В. П., Максимова О.О., [1-3; 5; 4] та ін.

В той же час, слід зазначити, що подальшого розвитку потребують аспекти ефективного еколого-валеологічного виховання з урахуванням впливу складних соціально-економічних процесів.

Із початку повномасштабної російської агресії система освіти, незважаючи на всі складнощі, продовжує свою діяльність. Забезпечуючи надання відповідного обсягу знань, існуюча система навчання повинна ще більшу увагу приділяти й питанням збереження здоров'я школярів. На превеликий жаль, військові події вкрай негативно впливають на здоров'я та психіку школярів, що проявляється у погіршення стану здоров'я підростаючого покоління і нестійкій мотивації в зміцненні свого здоров'я.

Отже, як ніколи, саме нині актуалізуються питання збереження і зміцнення здоров'я школярів шляхом формування валеологічного світогляду, виховання свідомого та дбайливого ставлення до власного здоров'я як головної умови реалізації творчого і фізичного потенціалу особистості. А складні соціально-політичні обставини вимагають від кожного закладу освіти навчання валеологічної культури школярів, здатних нести відповідальність за своє здоров'я і здоров'я оточуючих людей.

Необхідно зазначити, що еколого-валеологічне виховання цілеспрямовано залучає учасників освітнього процесу до природних цінностей людства, виховує у них відповідні моральні якості, звички та навички. Безумовно, це дозволяє формувати у школярів:

– здатність здійснювати еколого-валеологічну поведінку, приймати безпечні для здоров'я та довкілля рішення у різних екологічних ситуаціях, об'єктивно оцінюючи вплив на власне здоров'я, здоров'я інших людей та екологічне благополуччя навколишнього середовища;

- уявлення про здоров'я людини, як головного критерію якості навколишнього середовища; сучасні заходи подолання екологічної кризи;
- здатність реалізовувати на практиці здоров'я-збережувальні технології та використовувати оздоровчий потенціал навколишнього середовища;
- комплексну оцінку та розуміння цілісності людини й середовища, принципів побудови світу, їх впливу на перебіг екологічних процесів у природному середовищі.

Спираючись на вищезазначене, вважаємо, що у сучасних умовах заклади освіти повинні докорінно переосмислити навчально-виховний процес, освоювати прогресивні технології свідомого ставлення до свого здоров'я, найбільш повного розвитку духовних, фізичних, психічних можливостей особистості, оптимального добору методів для зміцнення свого організму. Не можна не погодитися, що «... формування валеологічної культури має посідати особливо важливе місце в навчально-виховному процесі. Тому валеологічне навчання й виховання школярів ми розглядаємо як невід'ємну частину всього навчального процесу, що, у свою чергу, тісно пов'язано із загальною освітою і формуванням загальної культури особистості школяра» [3].

Отже, що успішна реалізація завдань еколого-валеологічного виховання несе в собі потенціал підвищення ефективності розвитку вітчизняного освітнього простору.

Список використаних джерел:

1. Бузенко І. Л. Формування еколого-валеологічної компетентності як педагогічна проблема. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*. 2018. № 7. С. 34–41.
2. Волкова О. А., Тихонова О. О., Тарасенко Я. А., Дейнега Т. Ф., Сербін С. І. Еколого-валеологічне виховання молоді у навчальних закладах – один з кроків до збереження здоров'я нації. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. С. В. Пилипенка. Полтава : Астроя, 2021. С. 17–20.
3. Гнатюк О. В. Основи здоров'я і фізична культура : підруч. для 4 кл. Київ : Промінь, 2004. 142 с.
4. Максимова О. О. Валеологічна освіта дітей дошкільного віку (теоретико-методичні засади) : навчально-методичний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. 213 с.
5. Оцінювання сформованості екологічних компетентностей : навчально-методичний посібник / В. П. Карпенко, І. І. Мостов'як, Т. М. Пушкарьова-Безділь. Одеса : НУ «ОМА», 2017. 59 с.